

Verslag thematafel Sociale Basis

De sociale staat van Almere

Datum: dinsdag 16 mei 2023

Tijd: 10 – 12 uur

Locatie: De Nieuwe Bibliotheek, Almere

21 Deelnemers. Vertegenwoordigers vanuit de organisaties: Breed Overleg Plus, CLIP GGZ, De Schoor, Stichting Yalc, VMCA, Collega's van de gemeente, Onderzoekers.

Professionals met affiniteit voor het versterken van de sociale basis verzamelden zich op dinsdag 16 mei in de Nieuwe Bibliotheek. De opkomst was divers: van opbouwwerkers tot een vertegenwoordiger van de cliëntenfederatie tot kwartiermakers, Almere was goed

vertegenwoordigd. Door de energie bij de deelnemers, de goede verzorging en het warme ontvangst van Madalena in de foyer was de sfeer gelijk goed. Het onderwerp van de thematafel was het versterken van de sociale basis met als centrale vraag: hoe maken we met elkaar een samenleving waar men naar elkaar omkijkt?

Onder begeleiding van Radboud Engbersen, programmaleider sociale basis bij Movisie, kwam het gesprek al gauw op gang. Radboud presenteerde allereerst kwantitatieve cijfers over de staat van Almere. Deze presentatie is in de mail bijgevoegd.

Tijdens deze thematafel wilden we een stap verder gaan dan alleen de cijfers. En vroegen onszelf af: Wat is het verhaal achter deze cijfers? Welke nuanceringsen zijn er? Wat zijn de mooie voorbeelden uit de Almeerse praktijk? En het belangrijkste: wat hebben we nodig om met elkaar de sociale basis van onze inwoners te versterken? De deelnemers herkennen en het beeld over de cijfers en voegden hieraan toe dat het overheidsvertrouwen een belangrijke rol speelt in het verstevigen van de sociale basis.

Na een plenaire discussiestart gingen de deelnemers uiteen in diverse groepen om vervolgens samen af te ronden. De besproken onderwerpen waren divers, maar er waren duidelijk wat rode lijnen te herkennen:

Integrale centra: Samenwerking stimuleren door locaties bij elkaar te zetten

Voor doelgroepen moet je zichtbaar zijn. Dus ook proactief werken; met een bakfiets de wijk in. Nu gebeurt dit alleen in de "rode" gebieden en niet in de "groene" en nauwelijks in de "oranje" gebieden. Laagdrempelige inloop is belangrijk. Kleinschalige centra dicht bij huis; schaal van max. 10.000 inwoners. Nu moeten bewoners soms lang reizen om naar een buurtcentra te komen. Dit werkt drempelverhogend. Dan gaat het allereerst om mensen binnen te krijgen, waarna het kan opbouwen naar een actievere rol. Dus

van kijken, koffie drinken, meedoen aan een activiteit naar zelf activiteit ontwikkelen. Het is belangrijk om ontmoeting in de wijk structureel te faciliteren. Mensen vinden elkaar op interesse en thema.

Burgerinitiatieven stimuleren en faciliteren

Als er al sprake is van financiering van een pilot, dan mist vaak de structurele financiering. Nu mogen burgerinitiatieven niets kosten en loopt men vast binnen de gemeente. Kan hier meer met sponsoring, inzet ondernemers, etc.?

Voorzorgcirkels (netwerk rondom een oudere uit verzorging opbouwen, nog voordat hulp nodig is) worden niet gefinancierd door de gemeente. Via De Schoor is er nu wel een ruimte aangeboden.

Aandacht voor toegankelijkheid gemeente voor burgerinitiatieven. Belangrijk om bij de initiatieven ook te kijken naar het maatschappelijk rendement.

Enig wantrouwen naar de overheid

Er is veel wantrouwen naar de overheid. Organisaties worden gezien als het verlengstuk van de overheid. De organisaties die direct contact hebben met inwoners moeten meermaals aangeven dat zij niet van de gemeente zijn, maar van een andere organisatie en dat zij het beste voor hebben met de inwoner. Ook de Participatiewet draagt niet bij aan hulp dichtbij. Daarnaast is er sprake van polarisatie in de samenleving.

Woningen voor jongeren

Voor jongeren is bestaanszekerheid belangrijk. Nu staan zij 12 jaar op de wachtlijst voor een woning. Wat kan helpen is bijvoorbeeld het bevorderen van doorstroming en de bouw van tiny houses.

Informatievoorziening

Een goede sociale kaart (die actueel wordt bijgehouden) mist in Almere. Maar er zijn op lokaal niveau wel mooie initiatieven waar de deelnemers positief over vertellen, zoals de Welcome app voor nieuwkomers, taalkamers en buurtkamers, maatjesgroepen. Ook zijn er veel kleine initiatieven: buurtbiebs, weggeefinitiatieven, rommelroute, coronamaatjes. De wens is er om deze (kleine) initiatieven meer met elkaar te verbinden.

Potentie onder inwoners voor het doen van vrijwilligerswerk

Er is nog veel vrijwilligerspotentieel waar nu geen beroep op wordt gedaan. Mensen willen vaak wel, maar er is sprake van vraagverlegenheid. Belangrijk om net voordat mensen met pensioen gaan mensen te vragen om vrijwilligerswerk op te pakken. Dit houdt mensen actief. Hekelpunt: vanuit UWV/W&I worden belemmeringen opgeworpen voor vrijwillige inzet.

Maatschappelijke diensttijd kan hier ook een rol vervullen.

Locaties voor initiatieven zijn moeilijk te vinden en duur

Gemeentelijk vastgoed is duur.

Mensen geven aan dat er sprake is van uitsluiting bij ontmoeting bij centra waarbij zelfbeheer plaats vindt; geen diversiteit, fragmentatie, eilandjes.

Almere mist broedplaatsen die voor weinig geld te huren zijn, eventueel in oude bedrijfspanden.

Vb. Cultuurdome verdwijnt, wordt verkocht; dat werd veel gebruikt. Vraagt om goed nadenken over hoe je beheer regelt; goed, professioneel, vrijwillig.

Integraal beleid en integraal budget wordt gemist

Samenhang kan bevorderd worden door integraal beleid. Verzoek is om van opgavegericht naar wijkgericht werken te stappen.

Het aanvragen van middelen (als dat al kan) duurt nu heel lang, daarna stoppen initiatieven.

Al met al kunnen we terugkijken op een geslaagde sessie, waarin we in een open setting konden praten over de sociale basis in Almere. Een belangrijk onderwerp waar jullie je vanuit verschillende perspectieven vol voor inzetten. Namens de gemeente Almere en de onderzoeksbureaus Movisie, Platform31 en Verwey-Jonker Instituut, willen wij jullie van harte bedanken voor jullie aanwezigheid en waardevolle input!

Verslag thematafel Eenzaamheid

De sociale staat van Almere

Datum: dinsdag 23 mei 2023, Tijd: 9.30 – 11.30 uur, Locatie: Bibliotheek, Almere

18 deelnemers

Vertegenwoordigers van organisaties: Adviesraad Sociaal Domein, Breed Overleg Plus, De Schoor, JGZ Almere, Humanitas, Kwintes, VMCA, Gemeenteraadslid en Collega's van de gemeente Almere.

Op dinsdag 23 mei kwamen 18 professionals bijeen die zich bezighouden met tegengaan van o.a. eenzaamheid in Almere. Samen bespraken zij de volgende onderwerpen:

- Herkennen jullie de vraagstukken die uit de studie naar voren kwamen rond Eenzaamheid?
- Waar liggen kansen voor een effectievere aanpak en samenwerking op het vraagstuk?
- Wat heeft daarin prioriteit?
- Hoe zien jullie de rolverdeling tussen gemeente, maatschappelijke partners en inwoners?

Namens de Gemeente Almere verwelkomde projectleider Madalena Meijer alle deelnemers. Onderzoeker Cas Barendregt van Platform31 lichtte kort het onderzoek toe dat aan deze thematafel vooraf is gegaan. Deze presentatie is in de mail bijgevoegd. Naar aanleiding van een vraag is toegelicht dat het co-onderzoek onder inwoners gericht is op jongeren, ouderen, jonge eenoudergezinnen, en dat mensen met een migratieachtergrond een klein deel uitmaken van deze groepen.

Vervolgens gingen deelnemers met elkaar in gesprek om te begrijpen waarom er in Almere opvallende eenzaamheid is bij alle leeftijdsgroepen: jongeren, volwassenen en ouderen. Tevens is gesproken over de uitdagingen en de kansen die zij zagen voor iedereen die eenzaam is in Almere.

De dag voor deze thematafel heeft de minister van Binnenlandse Zaken in Almere met mensen gesproken, o.a. over eenzaamheid en ook met jongeren. Er is erkenning van het belang van het tegengaan van eenzaamheid. We bekijken of we het verslag hiervan ook kunnen delen.

Tijdens de presentatie over het onderzoek werden sommige bevindingen al onderschreven en nader geduid. Men herkent de samenvatting en de drie denklijnen: stevig inzetten op bestaanszekerheid, versterken van de pedagogische en sociale basis en verbinden van fysiek, sociaal en economisch domein. Een deel van het gesprek is in de grote groep gevoerd. Vervolgens is aan iedereen de vraag gesteld voor zichzelf op te schrijven wat men verstaat onder eenzaamheid en is dit met elkaar gedeeld. Daarna gingen deelnemers in kleine groepjes aan de slag met de vraag naar oplossingsrichtingen, wat zouden we kunnen doen? Eén groepje besprak eenzaamheid bij ouderen, één bij jongeren, één bij volwassenen en het laatste groepje heeft eenzaamheid onder o.a. jonge gezinnen besproken. De opbrengst uit deze gesprekken is weer plenair teruggekoppeld.

Hieronder worden de grote lijnen uit de thematafel verder toegelicht.

Voorzieningen in de wijk – afschalen van aanbod, tijdelijk geld

Het aantal ontmoetingsvoorzieningen is relatief laag. Er is een mismatch. In het onderzoek wordt gezegd dat dit komt door vergrijzing en de migratie-dynamiek (veel verhuizen binnen Almere), maar de mismatch geldt ook voor gezinnen met jonge kinderen. Het komt ook door afschaling van formele zorg, zoals ambulante zorg, nu wordt vrijwillige hulp meer ingezet, informeel contact, en ook dat is vaak tijdelijk.

Madalena vertelt dat er nu onderzoek plaatsvindt naar voorzieningen in Almere. Sommigen zijn hier verbaasd over en vragen of het niet al bekend is wat er nodig is. Er zijn eerder politieke keuzes zijn gemaakt m.b.t. voorzieningen. Er is ook sprake van dat voorzieningen worden afgebroken of gestopt. Sommige voorzieningen moeten verdwijnen, bv een speeltuin in een buurt waar veel kinderen wonen. Dan moeten de bewoners in actie komen. Toegelicht wordt dat het onderzoek ook gaat over wat er in welke wijk nodig is, wijkgericht.

Niet iedereen komt naar voorzieningen, waar heeft dit mee te maken?

Wel ergens naartoe willen, maar het gevoel hebben niet geaccepteerd te worden, dit is niet alleen vanwege culturele verschillen, maar bijvoorbeeld ook bij mensen met een psychische kwetsbaarheid.

Als je lekker in je vel zit ga je makkelijker naar een activiteit. Juist als er mentale problemen zijn of als je schulden of financiële problemen hebt, wordt de drempel groter en vinden mensen minder aansluiting. Niet altijd zijn inwoners op de hoogte dat er ergens iets gedaan wordt. Ouderen en vrouwen ervaren een drempel, moeten de eerste keer mee aan de hand genomen worden om hier overheen te gaan.

Mensen die ouder zijn en niet goed ter been, zij ervaren gebrek aan mobiliteit.

Een andere groep is de jongvolwassenen en jongeren met een chronische ziekte of beperking die ook niet goed het huis uit kunnen. In de bloei van hun leven niet mee kunnen doen door een beperking, dit gaat onder meer over kunnen studeren en woningen voor deze groep. Deze groep is vaak onzichtbaar.

Aanbod sluit niet goed aan bij behoefte, kenmerken van mensen zelf

Meerdere deelnemers geven aan dat niet iedereen behoefte heeft aan groepsactiviteiten of er mentaal of fysiek toe in staat is. Sommige mensen vinden een groep lastig, hebben liever 1 op 1 contact zoals het maatjes project, samen een kopje koffie drinken. Dat is laagdrempelig, dichtbij in de buurt. Dan is het moeilijk als ze daar niet langer dan 2 jaar gebruik van mogen maken. Hoe krijg je die mensen bij het buurthuis? Vrijwilligers worden nu bijvoorbeeld getraind in het helpen opbouwen van duurzaam contact.

Sommige mensen zullen desondanks geen aansluiting vinden, juist mensen met een psychische kwetsbaarheid. Dan kan je ze wel ergens naartoe sturen, maar niet iedereen voelt zich daar op z'n gemak. Het hangt af van de mensen die daaraan deelnemen. Als het mensen zijn van een soortgelijke doelgroep kan dat ook een drempel zijn om te gaan als je juist niet met mensen met dezelfde problematiek samen wilt zijn.

Overwinnen van eenzaamheid is ook een vaardigheid

Een aantal deelnemers benoemt dat mensen niet meer weten hoe ze contacten moeten leggen en onderhouden, en dat is lastig als er veel verhuist wordt of mensen in je omgeving overlijden en er dan misschien anderen komen die je minder goed begrijpt door bijvoorbeeld de taal. De contacten in de straat en om de hoek zijn belangrijk. Wie er om je heen woont. Er is soms wat begeleiding nodig om deze contacten tot stand te brengen en vaardigheden aan te leren waardoor mensen zelf vaardiger worden in het leggen en onderhouden van contacten. In de breedte geldt dat mensen meer gericht zijn op consumeren, ook van relaties, dan investeren. Om vriendschappen te krijgen moet je wel investeren en sommige mensen komen moeilijk uit een slachtofferrol. Het vergt veel inspanning en tijd om iemand daaruit te krijgen.

De weg (helpen) vinden

Het gaat ook om vertrouwen, als ze weten dat je kunt helpen komen inwoners wel naar je toe als ze vragen hebben. Het platform 'Almere voor elkaar' kan helpen om de juiste match te vinden, daar kan je aangeven wat je zoekt. Er moet dan wel gespecialiseerder gezocht worden wat/wie bij iemand past. Daar zijn diepere gesprekken voor nodig. Een deelnemer zegt dat hij daarom kennismaking altijd persoonlijk doet, niet via de telefoon of videobellen. Persoonlijk contact maken, iemand zien in zijn context (huis) helpt om iemand te leren kennen.

Bij geldgebrek: ouders en kinderen stimuleren anders om te gaan met financiën, niet alles hoeft geld te kosten. Ook leuke dingen kunnen goedkoop en gratis, maar ook dat moeten veel mensen leren (waarderen).

Wat is eenzaamheid?

Dat is voor iedereen anders. Een gevoel van gemis in sociale contacten, voor sommige mensen onbewuste keuze (slachtofferrol), gevoel niet gehoord en niet gezien worden, niet kunnen delen van innerlijke gevoelens en ideeën. Niet hebben van aansluiting, je kunt alleen zijn maar niet eenzaam. Eenzaam is als je er last van hebt. Te weinig kwalitatief goede contacten, wie zijn nou mijn echte vrienden?

Niet kunnen meedoen in samenleving vanwege financiële problemen, leven is duur geworden.

Bij huisbezoeken wordt wel aangegeven dat mensen zich op momenten eenzaam voelen, als ze alleen gaan slapen, alleen wakker worden, na een dagje uit weer alleen thuis zijn. Sommige mensen zijn *einzelgänger*, soms is het ook een keuze om alleen te zijn.

Er zijn moeders of vaders die alleen thuis zitten waarbij alle burens aan het werk zijn, omdat deze stellen beide werken.

Ook levensgebeurtenissen zoals het verlies van een baan, dierbare, of het hebben van schulden kan maken dat mensen eenzaam zijn.

Eenzaamheid is seintje uit je lijf er moet iets gaan gebeuren, net als honger en dorst, je moet er iets aan doen. Het is een fysiek ervaren tekort aan verbinding met andere mensen. Er is iets mis met hoeveelheid of kwaliteit van de verbindingen. (Voldoende) goed sociaal contact is een basis behoefte net zoals eten en drinken.

Oplossingsrichtingen

- Continuïteit van activiteiten, aanbod, financiering, beleid en aandacht. Initiatieven komen en gaan en overal waar dingen eindig zijn eindigen ook de sociale contacten.
- Naast evalueren en beoordelen van resultaat op cijfers ook de verhalen, meer kijken naar sociale impact
- Tijd om in mensen te kunnen investeren, ook als professional. Er naar toe gaan in plaats van telefonisch bijvoorbeeld, dan heb je andere gesprekken.
- Er is maatwerk nodig. Niet alles in een collectief oplossen, niet uitsluitend activiteiten aanbieden.
- Bij ouderen is op het gebied van wonen nog veel te halen: bejaardentehuizen worden gemist, gemeenschappen creëren met behulp van wonen, gemeenschappelijke ontmoetingsruimtes, woongroepen op interesses bijvoorbeeld. In de VS zijn er zorgcentra voor veteranen, of mensen die een klik hebben met dieren, levensloopbestendig wonen, ook jonge mensen ertussen, zodat je niet hoeft te verhuizen, ontmoetingsruimte in de buurt.
- Mensen meer bewust maken van eenzaamheid, bijvoorbeeld bij schuldhulpverlening, vrijwilligers, kappers en dergelijke meer kennis over eenzaamheid. Signalen uit de wijk nog beter in beeld krijgen.
- Mensen steunen in autonomie, baas kunnen zijn over je eigen leven. Positieve gezondheid gebruiken.

Voor jongeren:

- Ontmoetingsplekken zijn nodig – plekken worden weer ingenomen bv buurtcentrum Cobra, nu zit daar het wijkteam (ten koste van de jongeren), de Woonboulevard wordt anders bestemd.
- Mooie voorbeelden zijn hoe verschillende groepen mensen met elkaar in contact komen, bijvoorbeeld jongeren die ouderen leren hoe de computer werkt.
- Jongeren moeten perspectief hebben – het is nu moeilijk om aan een woning te komen, ze zijn langer thuis, kunnen verantwoordelijkheden en zelfstandigheid minder ontwikkelen, missen rolmodellen.
- Het onderwijs moet kinderen voorbereiden hoe de maatschappij er buiten uit ziet en zou meer activiteiten kunnen aanbieden bijvoorbeeld met een Rijke Schooldag.
- Buitenspelen zou meer normaal moeten zijn. Dan leer je met anderen omgaan. Minder schermtijd en meer spelen en sporten.

Tip: [Rapport Landelijk Expertisecentrum Sociale Interventies](#)

Al met al kunnen we terugkijken op een geslaagde sessie, waarin we in een prettige sfeer een belangrijk onderwerp vanuit het perspectief van professionals bespraken. Vanuit de gemeente Almere en de onderzoeksbureaus Movisie, Platform31 en Verwey-Jonker Instituut, willen wij jullie van harte bedanken voor jullie aanwezigheid en waardevolle input!

Verslag thematafel Jong in Almere

De sociale staat van Almere

Datum: dinsdag 16 mei 2023

Tijd: 15 – 17 uur

Locatie: Het EventAtelier, Almere

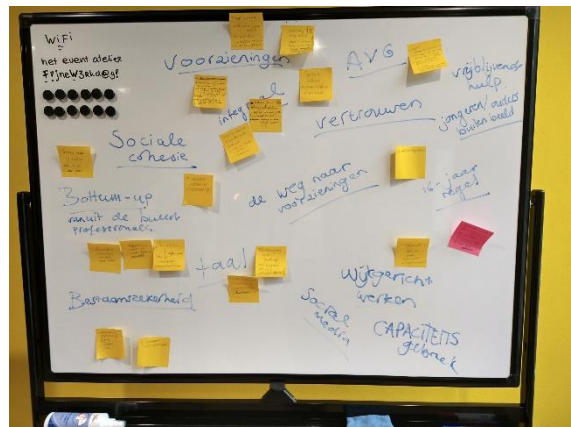
17 deelnemers. Vertegenwoordigers vanuit Adviesraad Sociaal Domein, Almeerse Scholen Groep (ASG), De Nieuwe Bibliotheek, De Schoor, Fornhese GGZ-Centraal Politie, Stichting Katholiek Onderwijs Flevoland & Veluwe (SKOFV), onderzoekers en de gemeente.

Op dinsdag 16 mei kwamen 17 professionals bijeen die zich in Almere dagelijks inzetten voor kinderen en jongeren in Almere. Samen bespraken zij vraagstukken en kansen om kinderen en jongeren in Almere beter te kunnen ondersteunen.

Namens de Gemeente Almere verwelkomde projectleider Madalena Meijer alle deelnemers. Onderzoeker Roos van Wijngaarden van Movisie lichtte kort het onderzoek toe dat aan deze thematafel vooraf is gegaan. Deze presentatie is in de mail bijgevoegd. Onder begeleiding van Romy Santpoort, ook onderzoeker bij Movisie, gingen deelnemers vervolgens met elkaar in gesprek over de uitgagingen en de kansen die zij zagen voor iedereen die jong is in Almere.

Het gesprek kwam al goed op gang tijdens de presentatie van de onderzoeksbevindingen tot nu toe. Verschillende deelnemers geven aan dat veel onderzoek bevestigt wat zij al lang wisten. Het probleem, zo gaven zij aan, is vooral dat professionals geen verandering zien in de praktijk naar aanleiding van al dat onderzoek.

Na een kop koffie of thee gingen deelnemers in kleine groepjes aan de slag met de volgens hen meest urgente uitdagingen voor kinderen en jongeren in Almere. Deze belandden op kleurrijke post-its die deelnemers gezamenlijk bespraken.

Welke uitdagingen komen professionals zoal tegen? En wat is er voor nodig om kinderen en jongeren zo effectief mogelijk te ondersteunen in de toekomst? Wat zijn goede voorbeelden? Hieronder lichten we de grote lijnen van het gesprek dat volgde toe:

(Geconcentreerde) Voorzieningen in de wijk

Er zijn weinig voorzieningen in verschillende wijken voor jongeren. Denk aan een buurtcentrum, sportplek of café. Het gevolg daarvan, bijvoorbeeld in Poort, is dat er één 'Playground' voor jongeren is. In de weekenden geldt daar het recht van de sterkte als jeugdwerk er niet is. Daarom zou het goed zijn om meer voetbalveldjes (en liefst ook een skatebaan) te plaatsen. Momenteel zijn veel voorzieningen verspreid en professionals werken letterlijk ver van elkaar af. Het zou goed zijn om voorzieningen beter te concentreren in de wijk, zodat professionals gemakkelijk bij elkaar naar binnen kunnen lopen en elkaar kunnen ontmoeten. Dat gebeurt bijvoorbeeld al in Almere Buiten.

Integraal werken

Meer geconcentreerde en fysieke voorzieningen zou samenwerking en meer integraal werken stimuleren. Door vanuit de wijk te werken ken je ook je doelgroep beter en kunnen samenwerkingen tot mooie dingen leiden, zoals evenementen en sportactiviteiten. Er zijn veel partijen en hulpverleners, er is geen overzicht. Inwoners weten daardoor de weg naar ondersteuning niet te vinden. Anderzijds zien we ook 'shopgedrag' van inwoners bij meerdere hulpverleners/organisaties. Hierdoor zijn er dan veel professionals bezig in hetzelfde gezin, wat ze soms ook niet weten van elkaar.

Sociale Cohesie

Verschillende deelnemers geven het belang van (een verbeterde) sociale cohesie aan. In het onderwijs wordt het vaak duidelijk dat veel inwoners weinig of geen sociaal vangnet hebben. Dit komt doordat Almere een relatief nieuwe stad is en veel inwoners er nog niet zo lang wonen. Daarnaast zijn er ook binnen Almere veel verhuizingen, spreken mensen andere talen en men maakt het niet bespreekbaar. Oudere scholen doen het beter in cohesie dan nieuwere scholen. Ook is de sociale kaart niet altijd duidelijk.

Een bottom-up benadering

Initiatieven vanuit de buurt (bottom-up) worden te weinig omarmd. Het is voor inwoners vaak te moeilijk of teveel moeite. Het proces van participatie komt daardoor niet van de grond, waardoor bewoner zich niet gehoord en erkend voelt en er geen zin meer in heeft. Start bij de inwoner voor de invulling van plannen en voorzieningen. Mogelijk kan een initiatievenpot helpen als er wat middelen nodig zijn. Al gaat het hierbij vaak om kortdurende financiering, subsidies zijn vaak niet structureel.

Goede voorbeelden zijn Pauzesport op Pro Almere (stimulans voor bewegen en interactie, voorkomt roken) en de Droomspeelbus.

Een warme overdracht en gegevensuitwisseling

De AVG-wetgeving is een dilemma bij veel professionals. Soms weet je al als professional op een school dat er iets aan de hand is met een kind, maar kan je er niks mee, want gegevens mogen niet gedeeld worden. Vroeger was er ESAR (Elektronisch Signaleringsysteem Alle Risicojeugd); systeem waarin professionals zorgen over een kind of jongere kunnen melden. Als er twee meldingen van beroepskrachten waren, dan kreeg je daar een bericht van en start de samenwerking. Dit werkte wel preventief, doorzettingsmacht is hiervoor nodig. Ouders gaan ook niet altijd naar alle afspraken jeugdgezondheidszorg. Dat is niet verplicht, waardoor ze onder de radar blijven. Warme overdracht naar onderwijs helpt (ouders moeten daar wel toestemming voor geven).

De 16+ regel

Een andere regelgeving die de groep heeft besproken is de regel 16+ bij volwassenen. Vanaf 16 jaar hoeven de ouders van een kind dat in de problemen zit niet op de hoogte te worden gesteld, maar de ouders worden wel verantwoordelijk gehouden (tot 21 jaar). Zorg verwacht wel dat ouders meewerken. Ouders worden dus buitenspel gezet, waardoor ouders minder grip hebben. Dit kan versterkend werken wanneer er sprake is van een taalbarrière, waarbij het kind beter Nederlands spreekt dan de ouders.

Al met al kunnen we terugkijken op een geslaagde sessie, waarin we in een prettige sfeer een belangrijk onderwerp vanuit het perspectief van professionals bespraken. Vanuit de gemeente Almere en de onderzoeksbureaus Movisie, Platform31 en Verwey-Jonker Instituut, willen wij jullie van harte bedanken voor jullie aanwezigheid en waardevolle input!

Verslag thematafel Jong in Almere

De sociale staat van Almere

Datum: donderdag 1 juni 2023

Tijd: 15 – 17 uur

Locatie: Het EventAtelier, Almere

25 deelnemers. Vertegenwoordigers vanuit: Adviesraad Sociaal Domein, Almeerse Scholen Groep, Bonte Hond, Breed Overleg Plus, De Schoor, JGZ Almere, Kleur in Cultuur, Sciandri, Triade-Vitree Windesheim, onderzoekers en de gemeente.

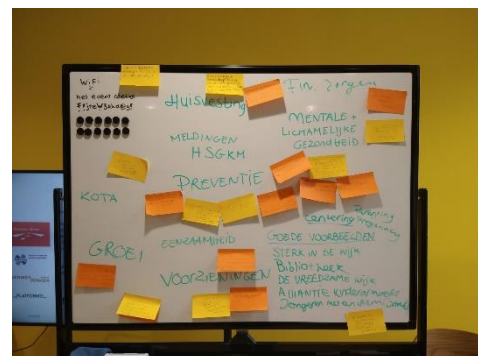
Op donderdag 1 juni kwamen 25 professionals bijeen die zich in Almere dagelijks inzetten voor kinderen en jongeren in Almere. Samen bespraken zij vraagstukken en kansen om kinderen en jongeren in Almere beter te kunnen ondersteunen.

Namens de Gemeente Almere verwelkomde projectleider Madalena Meijer alle deelnemers. Onderzoeker Roos van Wijngaarden van Movisie lichtte kort het onderzoek toe dat aan deze thematafel vooraf is gegaan. Deze presentatie is in de mail bijgevoegd. Onder begeleiding van Romy Santpoort, ook onderzoeker bij Movisie, gingen deelnemers vervolgens met elkaar in gesprek over de uitgangingen en de kansen die zij zagen voor iedereen die jong is in Almere.

De bevindingen uit het onderzoek dat is vooraf gegaan aan deze thematafel werden al snel aangevuld en kritisch bevraagd door de deelnemers. Zo gaven deelnemers aan dat er in Almere veel meldingen van kindermishandeling en huiselijk geweld worden gedaan. Ook het hoge aantal gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire en de gevolgen daarvan zijn deel van de dagelijkse realiteit waar professionals mee te maken krijgen. Deelnemers gaven aan dat het vooral belangrijk is onderzoek te doen naar wat nu al werkt bij het ondersteunen van kinderen en jongeren in Almere. Daar gingen deelnemers in het tweede deel van de sessie mee aan de slag.

In kleine groepjes bespraken deelnemers eerst de voor hen meest belangrijke uitdagingen waar zij in hun werk mee te maken krijgen. De drie meest belangrijke uitdagingen werden op post-its geschreven en vervolgens met de groep gedeeld. Welke uitdagingen komen professionals zoal tegen? En wat is er voor nodig om kinderen en jongeren zo effectief mogelijk te ondersteunen in de toekomst? Wat zijn goede voorbeelden?

In onderstaand kader lichten we de grote lijnen van het gesprek dat volgde toe.

Preventie en vroegsignalering

Preventie en vroegsignalering staat onder druk, veelal omdat zij vastlopen in de echte ondersteuning, bijvoorbeeld door lange wachttijden. Problemen blijven hierdoor langer liggen en stapelen zich op. Professionals gaan vervolgens eerst met de meest ingewikkelde zaken aan de slag, waardoor zij niet of nauwelijks toekomen aan preventie en vroegsignalering. Het is belangrijk dat we eerst de preventieve basis van (fysieke) voorzieningen op orde brengen en deze niet alleen concentreren in de wijken waar de meeste problemen zijn. Ook belangrijk te onthouden: in verschillende wijken speelt verschillende problematiek.

Jongeren willen gezien en gehoord worden

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jongeren zich gezien en gehoord voelen? Het is belangrijk om fysiek aanwezig te zijn in de wijk en vraagstukken laagdrempelig bespreekbaar te maken. Professionals moeten weten wat er speelt. Veel culturele organisaties slagen erin jongeren te trekken, door voorzieningen goed op hen af te stemmen. De Bibliotheek in het centrum is daar een goed voorbeeld van, waar een ruimte voor jongeren is ingericht met veel oplaadpunten. Toch zien professionals ook jongeren vanaf zo'n 15 jaar die het gevoel hebben dat er niets voor hen is in Almere. Zorg voor diverse soorten ontmoetingsplekken en voorzieningen waar verschillende groepen welkom zijn. En plaats niet zomaar iets: laat de buurt erover beslissen!

Eenzaamheid en (mentale én fysieke) gezondheid onder jongeren

Veel jongeren in Almere krijgen te maken met eenzaamheid. Dat lijkt erger te zijn geworden na de coronacrisis. Maar door alleen naar eenzaamheid te kijken, zien we mogelijk ook andere mentale en fysieke gezondheidsproblemen van kinderen en jongeren over het hoofd. Het is belangrijk hier aandacht voor te (blijven) hebben en manieren te zoeken om dit bespreekbaar te maken met kinderen en jongeren en bij hun behoeften aan te sluiten. Dat is niet altijd gemakkelijk: jongeren laten vaak niet het achterste van hun tong zien en zijn zelfs terughoudend om dingen met elkaar te delen.

Samenwerking en een gedeelde visie tussen organisaties en professionals

Korte lijnen tussen professionals en organisaties is van groot belang om goed met elkaar samen te werken. Professionals moeten goed van elkaar en de gemeente weten wat zij doen. Want hoe kunnen we samenwerken als we van elkaar niet weten wat we doen? Samen vanuit één locatie werken kan helpen, zoals dat ook in het onderwijs gebeurt. Hiervoor zouden gemeente en betrokken organisaties samen een visie moeten formuleren waar zij samen verantwoordelijk voor zijn. Zo is het duidelijk dat zij samen naar één doel of droom werken voor kinderen en jongeren in Almere. Keuzes om dingen wel of niet te doen staan in het teken van dat doel. Hiervoor zijn wel middelen nodig: de stad groeit, maar de middelen nemen af ('het kaasschaaf-effect'). Financiering moet gericht zijn op continuïteit.

Zorg voor voldoende aandacht voor het jonge kind

Tijdens het groepsgesprek valt het enkele deelnemers op dat het vaak gaat om oudere kinderen en jongeren en er minder aandacht is (ook tijdens dit gesprek) voor het jonge kind. Aandacht voor problematiek en het signaleren daarvan bij jonge kinderen is heel belangrijk en begint al tijdens de zwangerschap. Dat geldt nog meer bij doelgroepen als nieuwkomers en expats, die vaak andere behoeften hebben. Bestaande initiatieven zoals *centering pregnancy* en *centering parenting* zijn genoemd als manieren om ouders te ondersteunen en aan vroegsignalering te doen.

Tot slot: enkele goede voorbeelden die we besproken hebben waar organisaties succesvol jongeren weten te ondersteunen en/of met hen en andere professionals samenwerken:

- De bibliotheek in het centrum
- Sterk in de wijk
- De vreedzame wijk
- De Almeerse Alliantie Kinderarmoede
- De Kinderburgermeester
- Almere met een Stem (JAMES)

Madalena Meijer van de Gemeente Almere sloot de sessie af met een dankwoord en een uitnodiging voor de dialoogbijeenkomst die wordt gehouden op 27 juni aanstaande. Na afloop werd er nog druk nagepraat door de deelnemende professionals. We kijken terug op een goede sessie waarin zij veel met elkaar hebben uitgewisseld. We hebben het gehad over uitdagingen, maar zeker ook over kansen en goede voorbeelden om van te leren in de toekomst. Vanuit de gemeente Almere en de onderzoeksbureaus Movisie, Platform31 en Verwey-Jonker Instituut, willen wij jullie van harte bedanken voor jullie aanwezigheid en waardevolle input!

Verslag thematafel bestaanszekerheid

De sociale staat van Almere

Dinsdag 23-05-2023, 15:00-17:00 uur, Stadhuis Almere

Gespreksleider: Romy Santpoort (Movisie)

31 aanwezigen. Vertegenwoordigers van deelnemende organisaties: Alliantie Kinderarmoede, Adviesraad Sociaal Domein, Breed Overleg Plus, De Schoor, gemeente Almere, GGD Flevoland, Humanitas, Jeugdfonds Sport en Cultuur, JGZ Almere, Kwintes, Number 90, Tomingroep, Zelfstandigenloket Flevoland.

Vanuit het project 'De Sociale Staat van Almere' organiseerde de gemeente Almere in samenwerking met projectuitvoerders Movisie, Platform31 en het Verwey-Jonker Instituut een zogenoemde thematafel over bestaanszekerheid. Aanleiding zijn cijfers en ontwikkelingen als (onder andere) het relatieve hoge aantal Almeerse huishoudens met problematische schulden, kinderen in armoede en laaggeletterden en het relatieve lage aantal banen in Almere. Hoewel de stad relatief weinig inwoners met een laag inkomen kent, steeg het aantal inwoners dat moeilijk kan rondkomen tussen 2020 en 2022 van 7% naar 12%. Bovendien groeien Almeerse kinderen relatief vaak (in 7% van de gevallen) op in een uitkeringsgezin.

Wordt dit beeld herkend? Waar liggen kansen voor een effectievere aanpak en samenwerking?

Welke goede voorbeelden zijn er om op door te bouwen, wat is er nodig om dit te kunnen doen en welke rol zouden gemeente, maatschappelijke partners en bewoners daarbij kunnen vervullen? Verschillende vertegenwoordigers – van maatschappelijk werkers tot onderzoekers – van een diverse groep maatschappelijke organisaties schoven aan om vanuit hun expertise te reflecteren op deze en andere vragen.

Zij herkennen de genoemde cijfers en ontwikkelingen rondom bestaanszekerheid; aanwezigen geven aan het beeld zorgelijk te vinden, maar niet verrassend. Wel vragen ze zich af of dit niet slechts het topje van de ijsberg is; niet iedereen die bijvoorbeeld schuldhulpverlening nodig heeft, meldt zich. Aanwezigen zien naast problemen rond bestaanszekerheid ook mooie dingen gebeuren in de stad, zoals een pilot waarin minima gratis kunnen sporten.

In het gesprek dat volgt, zijn een aantal rode draden te ontdekken:

Doelgroepen

Aanwezigen noemen verschillende groepen mensen met problemen op het vlak van bestaanszekerheid in Almere, waaronder eenoudergezinnen, jongeren, nieuwkomers, 'werkende armen', ZZP'ers en ouderen.

Meer passende, betaalbare woningen

Als het gaat om het thema bestaanszekerheid, ervaren de aanwezigen het gebrek aan passende, betaalbare woningen in Almere als een belangrijk issue.

Onder andere wijkteammedewerkers geven aan heel regelmatig vragen rondom wonen te krijgen waarmee zij inwoners onvoldoende kunnen helpen. Het gaat dan bijvoorbeeld om gescheiden mensen die niet een eigen woning kunnen vinden en noodgedwongen samen moeten blijven wonen, of jongvolwassenen die tevergeefs een eerste eigen huis proberen te vinden. Niet geschikt kunnen wonen is een probleem op zich, maar is ook sterk verbonden met andere leefgebieden en problemen, zoals het kunnen behouden van een zorgverzekering en het algehele welbevinden van mensen. Het is belangrijk, zo geeft een aanwezige aan, dat er meer betaalbare woningen in Almere worden gebouwd, en doorstroming van mensen die nu 'scheef wonen' mogelijk wordt gemaakt.

Samenwerking over leefgebieden heen, met de cliënt centraal

Samenwerking tussen organisaties en professionals rondom individuen of gezinnen met problemen die raken aan bestaanszekerheid, kan integraler. Daarbij gaat het om samenwerking "over de leefgebieden heen," met een cliënt of gezin centraal. Daarvoor is een bepaalde houding nodig, namelijk die van samen verantwoordelijkheid willen én durven nemen, wat ook betekent dat je af en toe buiten de gebaande paden moet treden. Maar ook dat organisaties elkaar kennen en weten te vinden. Dat is nu nog niet altijd het geval in Almere. Fysieke nabijheid zou helpend kunnen zijn, bijvoorbeeld in de vorm van locaties waar professionals van verschillende organisaties en met diverse expertises elkaar tegenkomen en kunnen overleggen over bepaalde casussen. Zo werkt het nu al bij de wijkteams, wordt hieraan toegevoegd – iets wat, net als in sommige andere steden, zou kunnen worden uitgebreid met kinder- en ouderenwerk. Aanwezigen noemen als goed voorbeeld de 'Sociaal Café'-bijeenkomsten die wijkteams in samenwerking met huisartsen in Almere Haven organiseren.

Werken vanuit vertrouwen

Verder aangekaart worden diverse regels en een niet altijd soepele omgang daarmee binnen de gemeente. Genoemde voorbeelden gaan over (het niet kunnen bieden van) budgetbeheer en schuldhelpverlening aan mensen in de Wlz, of zaken rondom postadressen. Aanwezigen geven aan dat professionals meer ruimte zouden moeten krijgen om te kunnen doen wat nodig is, en daarbij soms de grenzen van regels op te zoeken. Daarvoor is een houding van vertrouwen binnen de gemeente nodig, net als een bewustzijn dat investeringen in bestaanszekerheid zich vaak niet snel terugbetalen. De gemeente moet dus meer een lange termijnvisie hebben.

Als goed voorbeeld van werken vanuit vertrouwen wordt 'De Naamloze Pilot' genoemd, waarin de gemeente in samenwerking met het College van Herstelexperts gezinnen begeleidt "vanuit de regie van gezinnen zelf."

Investeren in capaciteit en deskundigheidsbevordering

Aanwezigen vertellen dat organisaties, waaronder de wijkteams, hun capaciteit hebben zien afnemen terwijl problematiek toenam. Investeren in hun capaciteit is volgens meerdere aanwezigen hard nodig. Daarnaast moeten organisaties ruimte krijgen voor deskundigheidsbevordering op basis van bepaalde trends in de stad, zoals de toename van huiselijk geweld.

Al met al kunnen we terugkijken op een geslaagde sessie, waarin we in een open setting konden praten over bestaanszekerheid in Almere. Een belangrijk onderwerp waar jullie je vanuit verschillende perspectieven vol voor inzetten. Namens de gemeente Almere en de onderzoeksbureaus Movisie, Platform 31 en Verwey-Jonger Instituut, willen wij jullie van harte bedanken voor jullie aanwezigheid en waardevolle input.

Verslag thematafel Sociale kwaliteit en fysieke omgeving

De sociale staat van Almere

Datum: dinsdag 30 mei 2023

Tijd: 15.00 – 17.00 uur

Locatie: Topsportcentrum Almere

20 deelnemers vertegenwoordigers van organisaties: Almeer Toegankelijk, Adviesraad Sociaal Domein, Breed Overleg Plus, De Alliantie, De Schoor, GGD, Windesheim, Collega's van de gemeente en onderzoekers.

Op dinsdag 30 mei kwamen 20 professionals bijeen die zich bezighouden met de verbinding tussen sociale kwaliteit en fysieke omgeving eenzaamheid in Almere. Samen bespraken zij de volgende onderwerpen:

- Herkennen jullie de vraagstukken die uit de studie naar voren kwamen rond Sociale kwaliteit en fysieke omgeving?
- Waar liggen kansen voor een effectievere aanpak en samenwerking op het vraagstuk?
- Wat heeft daarin prioriteit?
- Hoe zien jullie de rolverdeling tussen gemeente, maatschappelijke partners en inwoners?

Namens de Gemeente Almere verwelkomde projectleider Madalena Meijer alle deelnemers. Onderzoeker Matthijs Uyterlinde van het Verwey-Jonker Instituut lichtte kort het onderzoek toe dat aan deze thematafel vooraf is gegaan. Almere is en blijft een unieke stad, maar is ook sterk in transitie. Zo zijn er bijvoorbeeld steeds meer grootstedelijke opgaven, zijn er ook veel eenzame Almeerders. De volledige presentatie is in de mail bijgevoegd.

De deelnemers herkenden zich in de probleemanalyse die werd geschetst: stevig inzetten op bestaanszekerheid, versterken van de pedagogische en sociale basis en verbinden van fysiek, sociaal en economisch domein. Projectleider Jacomijn Baart (Platform31) opende het gesprek over de kansen en uitdagingen die deelnemers zagen bij het verbinden van het fysiek en sociaal domein rond de vier denkrichtingen die voortvloeien uit het onderzoek: tijdig realiseren van voorzieningen, ontmoeting, positieve gezondheid en vergrijzing. Vervolgens gingen deelnemers met elkaar in gesprek om op zoek te gaan naar oplossingsrichtingen voor de verbinding tussen de sociale kwaliteit en fysieke omgeving. De opbrengst uit deze gesprekken is weer plenair teruggekoppeld.

Hieronder worden de grote lijnen van de thematafel verder toegelicht.

Naar laagdrempelige en kleinschalige locaties voor ontmoeting

Bij het op tijd realiseren van passende voorzieningen zou het volgens deelnemers moeten gaan over het creëren van kleinschalige locaties om elkaar te moeten. Mensen ervaren soms te veel drempels om naar een buurthuis te gaan, er zijn meer laagdrempelige locaties nodig in buurten. Dit zijn ook plekken waar de overheid benaderbaar en zichtbaar kan zijn. Het is hierbij belangrijk dat ook ondernemers eerder bij locaties 'aanhaken', ook al voordat alle bewoners in een nieuwe buurt zijn getrokken. Het is ten slotte van belang om ook aandacht te hebben voor mensen die minder mobiel zijn of beperkingen of chronische ziekten hebben.

Ontmoetingsplekken voor alle leeftijdsgroepen

Bij de denklijn faciliteren van ontmoeting spraken deelnemers over het belang van fysieke plekken die meegroeien met de buurt. Er wordt een voorbeeld genoemd van een speelplek voor de leeftijdsgroep 0-12 jaar. Vervolgens verdwijnen de speelplekken nadat er minder kinderen zijn, maar komt er vaak geen plek voor de jongeren terug. Er zijn ontmoetingsplekken nodig voor alle leeftijden, die wellicht flexibel kunnen meegroeien met de groepen in een buurt. Je kunt hier ook denken aan vanzelfsprekende ontmoetingsplekken zijn op stedelijk niveau, zoals parken waar veel mensen hun hond uitlaten.

Voorsorteren op vergrijzing met mobiliteitsbeleid

Het ruimtelijk en sociaal accommoderen van de vergrijzing vraagt volgens deelnemers om extra aandacht voor toegankelijkheid en mobiliteit. Er is voldoende toegankelijk openbaar vervoer nodig in de nabijheid van de woning. Maar het gaat ook om toegankelijkheid voor scootmobielen of het kunnen oversteken bij een busbaan. Andere thema's zijn fysieke ontmoetingsplekken en het ontwikkelen van vernieuwende woonconcepten, zoals kangoeroewoningen. De culturele diversiteit van de stad kan hierbij de nodige inspiratie bieden.

Positieve gezondheid als model om behoeften in kaart te brengen

Bij het thema *positieve gezondheid* spraken de deelnemers over hoe verschillende modellen van positieve gezondheid aanknopingspunten bieden om op wijk-, buurt- of zelfs straatniveau de behoeften in kaart te brengen. Het is daarbij belangrijk om aandacht te hebben voor sport, bewegen en gezonde voeding. Een goed voorbeeld is de 'zorgzame buurt', waarin gezamenlijkheid de standaard is, of het Homerushuis in Almere-Poort. Ingrid Bakker van Windesheim maakt een essay over het vraagstuk Positieve gezondheid en Leefomgeving, dit essay is vanaf 3 juli beschikbaar.

Hoe verder?

Het algemene beeld is dat als de gemeente meer inzet op het stimuleren van ontmoeting (zowel fysiek als sociaal), deze vier lijnen elkaar kunnen versterken. Denk dan aan het stimuleren van sociale cohesie (bijvoorbeeld met picknicktafels), wat ook weer effect heeft op de diversiteit en de aanpak voor vergrijzing en gezondheid. Samenredzaamheid stimuleren draagt bij aan contact en helpt om zelfredzaam te blijven. Fysieke toegankelijkheid en nabijheid zijn hierbij in ieder geval belangrijke randvoorwaarden. Hoewel nog verdere uitwerking nodig is van de 'hoe?'-vraag voor de verschillende denkrichtingen, maakt de thematafel ook duidelijk dat er al veel goede voorbeelden en initiatieven te vinden zijn in Almere.

Andere oplossingsrichtingen:

- Het is belangrijk dat samenwerkingspartners op terrein van sociaal en gezondheid vroegtijdig aansluiten bij het meedenken over de fysieke inrichting van nieuwe wijken.
- Er zijn al veel goede voorbeelden te vinden in Almere, maar het stimuleren en faciliteren van burgerkracht moet nog meer positie krijgen in het beleid. Ook kunnen de goede voorbeelden nog uitgebouwd worden.
- Er is een bredere visie nodig van de gemeenteraad over hoe de verschillende beleidsdomeinen met elkaar samenhangen.
- Almere is erg hard getroffen door de toeslagenaffaire, waardoor het herwinnen van vertrouwen hier een belangrijk thema is. Een 'ontmoetbare' overheid, die in de wijken zichtbaar en aanspreekbaar is, kan hierbij helpen: het is belangrijk dat men een luisterend oor biedt voor nieuwe initiatieven.
- Bij het realiseren van voorzieningen in wijken kan netcongestie nog een uitdaging worden, het is belangrijk om hier aandacht voor te hebben (evenals voor andere technisch-financiële obstakels).

Dialogobijeenkomst op 27 juni – gespreksleiders gezocht

Madalena verwijst bij de afsluiting naar de dialogobijeenkomst die op 27 juni van 17:30-21:00 uur wordt gehouden. Inwoners van de co-onderzoeken, directeurs en bestuurders van organisaties en college-, raadsleden en een aantal collega's is uitgenodigd. Mochten er mensen zijn die dan gespreksleider willen zijn, dan kunnen zij zich bij Madalena Meijer melden via mjgmeijerabrahamse@almere.nl. De gespreksleiders krijgen hiervoor een korte training en horen daar meer informatie over de onderwerpen en vragen voor de groepsgesprekken. Deze training is op maandag 19 juni van 17:00-20:30.

Afsluitend

Al met al kunnen we terugkijken op een geslaagde sessie, waarin we in een prettige sfeer een belangrijk onderwerp vanuit het perspectief van professionals bespraken. Vanuit de gemeente Almere en de onderzoeksbureaus Movisie, Platform31 en Verwey-Jonker Instituut, willen wij jullie van harte bedanken voor jullie aanwezigheid en waardevolle input!